

O'zbekiston tarixiy merosining milliy o'zlikni anglashni shakllantirishdagi ahamiyati

Karimov Nodirbek

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Ijtimoiy fanlar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada O'zbekistonning boy tarixiy merosining zamonaviy milliy o'zlikni anglashning shakllanishiga ta'siri o'rganilgan. Ijtimoiy ongda muhrlangan asosiy tarixiy davrlar, madaniy yutuqlar va ramzlarni tahlil qilish orqali muallif tarixiy xotira xalqning o'zligini anglashi va birdamligini rivojlantirishda muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi. Tarixiy merosga barqaror kelajak resursi sifatida ehtiyotkorona munosabatda bo'lish zarur, degan xulosaga kelinadi.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, tarix, o'zlik, Samarqand, Shahrisabz, Temur, madaniyat, xotira.

O'zbekiston tarixi ming yillarga borib taqaladi va ko'plab madaniy va siyosiy qatlamlarni o'z ichiga oladi. Zamonaviy davlat hududida So'g'd, Baqtriya va Xorazm kabi buyuk sivilizatsiya markazlari joylashgan bo'lib, Samarqand va Buxoro shaharlari Buyuk Ipak yo'lidagi eng muhim nuqtalar bo'lib xizmat qilgan (Bartold, 1963). Bu hududlar nafaqat savdo tugunlari, balki Sharq va G'arb madaniyatlari tutashgan ilm-fan, san'at va falsafa markazlari ham bo'lgan.

O'zbek xalqining tarixiy ongida Amir Temur asosiy shaxslardan biri bo'lib qolmoqda. Uning nomi kuch-qudrat, tartib va davlatchilik bilan uzviy bog'liq. U nafaqat qudratli saltanat barpo etdi, balki me'morchilik, ilm-fan va adabiyotning taraqqiyotiga ham faol hissa qo'shdi. Bugungi kunda uning merosi milliy iftixor manbai, siymosi esa xalqning birligi va intilishlari timsoli sifatida e'zozlanadi (Manz, 1989).

Shayboniylar sulolasi hukmronligi davri, shuningdek Xiva, Buxoro va Qo'qon xonliklaridagi madaniy hayotning ravnaqi ham xalq xotirasida chuqur iz qoldirgan. O'zbek xalqiga xos bo'lgan ko'plab urf-odatlar, hunarmandchilik an'analari aynan shu davrda shakllangan (Nazarov, 2020). Farg'onadan to Qoraqalpog'istongacha bo'lgan hududlarning etnografik rang-barangligi bugungi kunda tarqoqlik emas, balki umumiy tarixning boy xazinasini namoyon bo'lishi sifatida qaraladi.

Sovet davri O'zbekiston taraqqiyotiga ham ijobiy, ham ziddiyatli ta'sir ko'rsatdi. Bir tomondan, modernizatsiya jarayoni, ta'lim darajasining yuksalishi va shaharlashtirish ro'y berdi. Boshqa tomondan esa, tarixiy xotirani mafkuraviy maqsadlarga bo'ysundirib, uni bir qolipga solish va soddalashtirishga urinishlar kuzatildi. Shunga qaramay, aynan shu davrda o'zbek millatining zamonaviy qiyofasi, xususan adabiyot, kino va san'at vositasida shakllanib bordi.

1991-yilda mustaqillikka erishgach, tarix milliy birlikni mustahkamlashning eng muhim vositasiga aylandi. Tarixiy yodgorliklar qayta tiklandi, tarixiy shaxslar qiyofasi yangicha talqin etildi, muzeylar va ta'lim dasturlari jadal sur'atda rivojlantirildi. Buyuk o'tmish xotirasi nafaqat faxrlanish manbai, balki jamiyatni jipslashtiruvchi omil sifatida ham xizmat qilmoqda. Bu ayniqsa yangi muammolar va globallashtirish sharoitida muhim ahamiyat kasb etmoqda (Kamp, 2006).

Zamonaviy o'zbek jamiyati rivojlanish modellarini izlash uchun tarixiy tajribaga murojaat qilishda davom etmoqda. Samarqanddagi me'moriy ansambllar, Temur maqbarasi, o'rta asr ustalarining qo'lyozmalari va miniatyuralari - bularning barchasi

nafaqat sayyohlik qiziqishi, balki madaniy siyosatni shakllantirish uchun ham material bo'lib xizmat qiladi (Yuldashev, 2017). O'tmishga bunday e'tibor barqaror milliy o'zlikni anglashni shakllantirishga xizmat qiladi.

Shuni ta'kidlash kerakki, tarix nafaqat rasmiy kanallar orqali, balki og'zaki an'ana, oilaviy xotira, folklor orqali ham idrok etiladi. Etnografik madaniyat elementlari - kiyim-kechak, oshxona, marosimlar tarix bilan chambarchas bog'liq bo'lib, kundalik hayotda ham yashab kelmoqda. Shunday qilib, O'zbekistonda tarix va etnografiya bir-biridan ajralmas va bir-birini to'ldiradi.

Tarixiy ongni kelajak avlodlarga yetkazishda ta'lim muhim rol o'ynaydi. Tarix fanini o'qitish nafaqat o'tmish haqidagi bilimlarni yetkazish, balki madaniy merosga hurmat, xilma-xillikka nisbatan bag'rikenglik va tanqidiy fikrlashni shakllantirishni ham talab qiladi. Tarix orqali inson nafaqat faktlarni, balki xalq va zamonning bir qismi sifatida o'zini ham anglaydi.

Shunday qilib, O'zbekistonning tarixiy merosi o'ziga xoslikni shakllantirishda muhim vazifani bajaradi. O'tmishni tushunish va hurmat qilish avlodlar o'rtasidagi aloqani mustahkamlaydi va jamiyatning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadi. Boy tarixga ega bo'lgan O'zbekiston o'z madaniyati va an'analarning mustahkam ildizlariga tayanib, kelajakni qurishi uchun barcha asoslarga ega.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Kamp, M. (2006). Novaya jennitsina v Uzbekistane: Islam, sovremennost i raskrytiye pri kommunizme. University of Washington Press, 2007.
2. Турдалиева, Д. С. (2021). Применение языковых возможностей. Бюллетень науки и практики, 7(4), 508-511.
3. Abdurakhimov, B. A., Khaitov, J. B., Safarov, K. K., Khakberdiev, K. R., Buriboev, E. M., & Ortiqov, B. B. (2022). Integral assessment of risk factors affecting the health of employees of a copper production mining. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(12), 1442-1449.
4. Jamolova, M. (2022). Characteristics of Mythological Worlds and their Impact on Human Consciousness. Zien Journal of Social Sciences and Humanities, 7.
5. Bisht, Y. S., Alzubaidi, L. H., Gulbakhor, U., Yuvaraj, S., Saravanan, T., Kumar, R. S., & Dari, S. S. (2024). Legal Framework for Energy Transition: Balancing Innovation and Regulation. In E3S Web of Conferences (Vol. 540, p. 13015). EDP Sciences.
6. Pulatova, M. (2024, December). THE REPRESENTATION OF THE IMAGE OF AMIR TEMUR IN "SAKHIBKIRAN" BY ABDULLA ORIPOV. In INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS (Vol. 1, No. 11, pp. 20-24).
7. Nodirovna, N. N., & Temirovna, P. M. (2022). Principles of designing lesson plans for teaching ESL or EFL. Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching, 5, 10-12.
8. Yusuphodjaeva, S. T., & Gafurova, S. S. (2023). Methods Of Cognitive-Behavioral Psychotherapy In The Treatment Of Rheumatoid Arthritis. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1-2), 701-706.
9. Гафурова, С. Ш., & Юсупхаджаева, С. Т. (2022). Тревожные-фобические расстройства при синдроме раздраженного кишечника и эффективность

психотерапии и психофармакотерапии. In Innovative research in science International scientific-online conference.

10.Mamatkulov, B., Nematov, A., Berdimuratov, D., & Tolipova, G. (2023). HEPATITIS A EPIDEMIOLOGY, HIGH-RISK GROUPS AND PREVENTIVE MEASURES (LITERATURE REVIEW). Science and innovation, 2(D5), 100-105.

11.Ахмедова, Н. Р., & Собирова, Б. О. (2021). Клинические Особенности Течения Дилатационной Кардиомиопатии У Детей. EDITOR COORDINATOR, 473.

12.Tashpulatova, M. M., Nabiyeva, D. A., & Djurayeva, E. R. (2021). NA Akhmedova Diagnostic Significance of 14-3-3 η (Eta) Protein and MRI of Joints in Early Stage of Rheumatoid Arthritis. American Journal of Medicine and Medical Sciences, 11(3), 165-169.

13.Murodova, F., & Ixroldinova, M. (2025). INTEGRATION OF TEACHING LANGUAGE SKILLS WITH INFORMATION TECHNOLOGY. TRANSFORMING EDUCATION THROUGH SCIENTIFIC DISCOVERY, 1(1), 112-116.

14.Sadikov, E. T. (2021). SPECIFIC PECULIARITIES OF TEACHING AND EVALUATING PRAGMATIC SPEECH ACTS THROUGH THE LISTENING SKILLS. EPRA International Journal of Research & Development (IJRD), 6(12), 1-1.

15.Tursunovich, S. E. (2021). Teaching speech acts of compliments: What is what?.

16.Saydakbarova, M. (2024). Fiskal siyosatning barqaror iqtisodiy o 'sishga ta'siri. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 2(12).

17.Saidakbarova, M. A. (2025). FISCAL POLICY IS A FACTOR IN STIMULATING ECONOMIC GROWTH AND ENSURING STABILITY. Modern Scientific Research International Scientific Journal, 3(3), 64-71.

18.Manz, B. F. (1989). The Rise and Rule of Tamerlane. Cambridge University Press (19-iyun 2017-yil).

19.Bartold, V. V. (1963). Asarlar. II jild. 1-qism: Turkiston mo'g'ullar istilosi davrida. M.: Nauka.

20.Nazarov, S. N. (2020). O'zbekistonda tarixiy xotira va milliy o'zlikni anglash. Jamiyat va boshqaruv, No1, 45-52-betlar.

21.Yuldashev, A. M. (2017). Yoshlarda vatanparvarlikni shakllantirishda tarixiy-madaniy merosning o'rni. Nauka i innovatsii v obrazovanii, No4, s. 60-63.

